

## Csuha Lajos-életútinterjú

**Készítette:** Wagner Sára

**A beszélgetés időpontja és helyszíne:** 2025. január 27., Budapest, Operettszínház

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

**Wagner Sára:**

Milyen zenei környezetben nőttél fel?

**Csuha Lajos:**

Az ötvenes hatvanas évek slágerein, amiket a család, és az osztálytársaim nagy örömeire énekeltem, ha megkértek rá. Így mentem át oroszból nyolcadikban, miután az iskolai ünnepségen a tanárnőt elkápráztattam Rocco Granata<sup>1</sup> *Marina* című dalával. De kezdek a végén? Tizenéves koromban, amikor néztem a Latabárokat<sup>2</sup> a fekete-fehér tévén, nem gondoltam volna, hogy egyszer az Operettszínház színpadán, a *Csárdáskirálynő*-ben,<sup>3</sup> én leszek Leopold Mária Lippert-Weilersheim herceg. Nagy ugrás volt ez egy rockzenésznek, aki csak musicalt és rockoperát játszott évtizedekig. És ezért hálás vagyok. És akkor most elkezdem az elején. Molnár Lajosként születtem, Himesházán, egy kis baranyai faluban. Tíz hónapos koromban, édesanyám halála után, apám nővére örökbe fogadott. Ő nevelt fel, és az egész Molnár család besegített, és a férjéé is, persze, a Csuha család. Így változott meg a vezetéknevem.

**Wagner Sára:**

Hol tanultál?

**Csuha Lajos:**

Angyalföldön jártam általános iskolába, és hiába voltam az osztály bohóca, és énekeltem, ha kellett, ha nem, utánoztam Kabos Gyulát,<sup>4</sup> táncoltam a szemük előtt Chaplinként,<sup>5</sup> egy alkalommal a szomszéd néninek a következő mondat hagyta el a száját: „Bolond ez a gyerek, Csuhané!” És ezekután, mert ugye szakma kell ennek a gyereknek, egy erős közepes bizonyítvánnyal a zsebemben, úgy gondolták, hogy legyek famintakészítő a Magyar Hajó és Darugyárban. Bár akkoriban a tévészerelő és a varrógépműszerész volt a két ma már nem is létező sikerszakma, szerintem én mégis jobban jártam. Hiszen rögtön beiratkoztam a színjátszó csoportba és az énekkarba, amit akkoriban dalárdának hívtak.

**Wagner Sára:**

Jártál zeneiskolába is?

**Csuha Lajos:**

Igen. Hatvanas évek! Majdnem mindenki gitározni akart. Esténként a sarkon fiatalok hallgatták áhítattal azt a szerencsést, aki hozzájutott akár egy kopott akusztikus gitárhoz, és le is tudta

---

<sup>1</sup> Rocco Granata (1938) olasz származású belga dalszerző és énekes.

<sup>2</sup> A Latabár családra utal, arra a színészdinasztiára, amelyben 1831-től hat generáció a színész pályára lépett.

<sup>3</sup> A *Csárdáskirálynő* Kálmán Imre operettje, amelyet 1915-ben mutattak be.

<sup>4</sup> Kabos Gyula (1887–1941) színész.

<sup>5</sup> Charlie Chaplin (1889–1977) Oscar-díjas rendező és színész.

játszani az *Égi lovasok* című dalt a Shadows<sup>6</sup> együttestől. A Thököly úton volt egy zenei munkaközösség, odajártam. A cél az volt, hogy tudjam magamat kísélni, és közben énekelni, és ez megvalósult. Később, mikor már zenekarban játszottam, sokat fejlődtem, de nem lett belőlem igazán virtuóz gitáros.

**Wagner Sára:**

Mi történt a hajógyári időszakot követően?

**Csuha Lajos:**

Elvittek katonának, és ez aztán mindent meghatározott a pályámon. Tizennyolc éves voltam, amikor bevittek. Volt egy katonatiszt rokon a családban, századparancsnok volt egy budapesti laktanyában, és oda vonultatott be. Azt mondta, van egy zenekaruk, és ha bevonulok, akkor játszhatok benne. A Jókai utcában volt a sorozás. Ott ültem, amikor meghallottam Sankó László<sup>7</sup> nevét, aki az akkor nagyon híres Atlantisz együttes<sup>8</sup> basszusgitárosa volt. Micsoda mázli. És igen! A kiképzés után nem sokkal már nyomtuk is ezerrel az étkezdében több száz honvédnak az akkor menő dalokat, nagy sikerrel. Hönig Rezső<sup>9</sup> dobos és mi voltunk az újak Sankóval. A régiek közül csak Herczeg József szólógitáros maradt, a többiek leszereltek. Aranyéletünk volt. Szó szerint, mert a Salgótarjáni Amatőr Könnyűzenei Fesztiválon aranyérmesek lettünk. A Vltava hadgyakorlat<sup>10</sup> előtt egy kultúr csoport kíséző zenekaraként beutaztuk Csehszlovákiát.

**Wagner Sára:**

Vásároltatok kint lemezeket?

**Csuha Lajos:**

Nem volt lehetőség rá, hiszen mindenhol, még Prágában is csak csoportokban sétálhattunk.

**Wagner Sára:**

Mikor voltál pontosan katona?

**Csuha Lajos:**

1965-ben vonultam be, és 1967-ben szereltem le. Ha kimenőnk volt, Sankó az összes angyalöldi kocsmába elvitt. Bemutatott a haverjainak, azt monda, én vagyok a fejhanga. Mert volt egy Del Shannon<sup>11</sup>-dal, a *Runaway*, amiben ezt [a fejhangot] én remekül hoztam. Leszerelést követően együtt maradt a csapat, én voltam a ritmusgitáros, és Radics Béla<sup>12</sup> lett a szólógitáros, Hönig a dobos, ez volt a Sankó együttes.<sup>13</sup> Béla akkoriban a Pannonia

---

<sup>6</sup> A The Shadows brit instrumentális rockegyüttes, 1958-ban alapították.

<sup>7</sup> Sankó László (1945–2024) az Atlantisz együttes alapítója és vezetője. Későbbi zenekara a Sankó Beat és a Group.

<sup>8</sup> Az Atlantisz beategyüttes 1963-ban alakult meg, kezdő felállása: Neményi Béla, Sankó László, Radics Béla, Rozsnyói György és Pintér István.

<sup>9</sup> Hönig Rezső dobos, a Sakk-Matt tagja.

<sup>10</sup> Négy szocialista ország közös hadgyakorlata, más néven „Vlata 1966”.

<sup>11</sup> Del Shannon (1934–1990) amerikai énekes.

<sup>12</sup> Radics Béla (1946–1982) gitáros, a Sakk-Matt és a Tűzkerék alapítója.

<sup>13</sup> A Sankó együttest Sankó László 1966-ban alapította. Tagjai Radics Béla, Csuha Lajos és Hönig Rezső. Cream- és Jimi Hendrix-dalokat játszottak.

együttesben<sup>14</sup> szenvedett, mert már tudta, hogy az ő zenéje a blues, a Cream<sup>15</sup> és Jimmy Hendrix.<sup>16</sup> Boldogan jött, mikor hívta Laci. A Danuvia Művelődési Házban játszottunk, ez egy féléves időszak volt, 1968 májusáig. Nagy sikerünk volt. Meg bejelentett állásunk is volt, ami akkoriban nagy kincsnek számított, mert ha nem volt munkahelyed, könnyen elvihettek mint munkakerülőt. Én is felmondtam a Hajógyárban, és az egész zenekar feljött hozzánk megdumálni a nevelő anyukámat, hogy nyugodjon meg, nem kell megijedni, híresek leszünk, jól keresünk meg minden.

**Wagner Sára:**

Milyen hangszered volt?

**Csuha Lajos:**

Az első gitárom akusztikus volt, de a család ismét segített. Egy rokonom OTP-hitelt vett fel, hogy meg tudjam venni a csehszlovák Jolana elektromos gitárt, még a bevonulásom előtt.

**Wagner Sára:**

Mi történt a Sankó együttesel?

**Csuha Lajos:**

Nem volt annyi fellépés, amiből megélhettünk volna. Laci visszament az Atlantiszba, én újságot hordtam ki. A zenekar feloszlása nagyon megviselt. Béla nem adta fel. Egy kiváló hangszeres zenész, Miklóska Lajos<sup>17</sup> lett a basszusgitáros, Harmath Berci<sup>18</sup> az énekes, Rezső és én maradtunk az előző felállásból. Elmentünk egy ORI<sup>19</sup>-vizsgára, onnantól kezdve szabad volt az út. Játszottunk Csepelen, az Ifjúsági Parkban, a Danuviában, ahol volt közös koncertünk az Omegával<sup>20</sup> is. Jártuk az országot. A Sakk-Matt együttesnek,<sup>21</sup> Bélával az élen óriási sikere volt. Az Ifjúsági Park tele volt. Az első részben ültünk, és Shadows-számokat játszottunk, de aktuális slágereket is. Ebben az időszakban néztük meg a *Nagyítás*<sup>22</sup> című filmet, és az abban elhangzó Yardbirds<sup>23</sup>-dalt rögtön megtanultuk a Luxembourgi Rádióból.<sup>24</sup> És volt rock and roll, és Cream és Hendrix, a tömeg tombolt, amíg Rajnák elvtárs<sup>25</sup> rá nem szólt Bélára, hogy fogja vissza magát, de ő csak vigyorgott, és minden ment tovább.

---

<sup>14</sup> A Pannónia együttes 1966–1967 fordulóján alakult meg, az akkori Atlantisz tagjai játszottak benne.

<sup>15</sup> A Cream brit rockegyüttes, 1966 és 1968 között volt aktív. Tagjai Ginger Baker, Jack Bruce és Eric Clapton.

<sup>16</sup> Jimi Hendrix (1942–1970) amerikai gitáros, dalszerző és énekes.

<sup>17</sup> Miklóska Lajos (1948) basszusgitáros, a Sakk-Matt, a Korong, a Sirius és a Beatrice tagja.

<sup>18</sup> Harmath Albert (1949) színművész, énekes, a Sakk-Matt és a Kárpátia együttes tagja, később a Rock Színház társulatának alapító tagja.

<sup>19</sup> Országos Rendező Iroda, a populáris zenéért és a belföldi koncertek szervezéséért felelős intézmény a Kádár-korszakban.

<sup>20</sup> Az Omega Kossuth-díjas rockegyüttes, amely 1962-ben alakult. Az első stabil felállítás tagjai a hatvanas-hetvenes évek fordulóján Benkő László, Kóbor János, Laux József, Mihály Tamás, Molnár György és Presser Gábor.

<sup>21</sup> A Sakk-Matt rockegyüttes (1968–1969) tagjai Radics Béla, Miklóska Lajos, Csuha Lajos, Harmath Albert és Hőnig Rezső.

<sup>22</sup> A *Nagyítás* (*Blow-Up*) 1966-os angol-olasz filmdráma.

<sup>23</sup> The Yardbirds a hatvanas évek angol rockegyüttese.

<sup>24</sup> A Radio Luxembourg 1933-ban jött létre, és legfőképpen az ötvenes-hatvanas-hetvenes években elvitathatatlan a szerepe a hazai populáris kultúrára gyakorolt hatásában, ugyanis számos zenész a Szabad Európa Rádióon kívül legfőképpen innen vette át az éppen futó nyugati slágereket.

<sup>25</sup> Rajnák László (1927–1985) politikus, a Budai Ifjúsági Park első igazgatója.

**Wagner Sára:**

Hogyan ismerted meg Miklós Tibort<sup>26</sup>?

**Csuha Lajos:**

Harmath Berciékkel került a zenekarhoz. Béla rögtön befogadta, amikor magyar szöveget írt az *NSU* című Cream-dalra. Elmentünk a „Saját hangja, vigye haza” stúdióba, ami a körúton volt, és feljátszottuk. Meg is van azon a Sakk-Matt nosztalgialemezen, ami nemrég jelent meg. Később nemcsak a Korong együttesnek<sup>27</sup> írt dalszövegeket, hanem például a Generálnak<sup>28</sup> is. Ott ismerkedtek meg Várkonyi Mátyással,<sup>29</sup> a kiváló dalszerzővel. Nekik kettejüknek köszönhető, hogy megalakult a Rock Színház. De írt színdarabokat, több könyve is megjelent. Orszáczky Miklós<sup>30</sup> is jó barátja volt. Talán az ő kérésére kezdte el írni a Syrius együttes<sup>31</sup> *Az ördög álarcosbálja* című lemezének magyar szövegét. Emlékeim szerint nekem mutatta is, de a magyar nyelvű lemez soha nem jelent meg. Miklós Tibor a zenés műfaj igazi nagy egyénisége volt. Nagy veszteség korai halála. Szívesen emlékszem hosszú évekig tartó barátságunkra.

**Wagner Sára:**

Térjünk vissza a Sakk-Matthoz!

**Csuha Lajos:**

Nagy sikernek számított, hogy felléphettünk rendszeresen az Ifjúsági Parkban. Ott ismerkedtünk meg egy fiatal tehetséges sráccal, aki megfestette a Cream egyik lemezbórítóját a nagydob elejére, csak Sakk-Matt felirattal. Remekül nézett ki. Tátrai Tibor<sup>32</sup> is nálunk kezdte. Az egyik haverjával road volt nálunk, és amíg összerakták a cuccot, tudtak gyakorolni is, mert az igazi céljuk a zenélés volt. Egyszer azt nyilatkozta, hogy én tanítottam gitározni, és tényleg így volt, megmutattam neki az alapokat. Nagyon szorgalmasan gyakorolt. Egy-két hónap múlva lekörözött. Szerintem Bélától is sokat tanult, és ma már igazi legenda.

**Wagner Sára:**

Milyen volt a légkör? Sokan Radics Bélát az ellenkultúra példaképének tekintik.

**Csuha Lajos:**

Szerintem Béla nem volt nyíltan rendszerellenes. Nem ő biztatta a híveit, hogy kiabálják az Ifiparkba menet, hogy „Bélát a pártba!”. Lázadás volt maga a zene, amit játszott, az öltözködése, a megjelenése. És persze mindig hallgattuk a Szabad Európa Rádiót.<sup>33</sup> Mi gyerekként átértük '56-ot, tudtuk, hogy hol élünk, és meddig mehetünk el. És humorral sok mindent túl lehet élni. Kemény valutáért volt lehetőség nyugatról hangszert, erősítőt rendelni.

---

<sup>26</sup> Miklós Tibor (1947–2013) író, dalszerző, rendező, a Rock Színház alapítója.

<sup>27</sup> A Korong együttes színházi zenekar, tagjai: Csuha Lajos, Miklóska Lajos, Dancsák Gyula és Hőnig Rezső.

<sup>28</sup> A Generál együttes 1971-ben alakult, a Zé-Gé együttes és a Ferm tagjaiból.

<sup>29</sup> Várkonyi Mátyás (1950) Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, szövegíró, a Rock Színház egyik alapítója.

<sup>30</sup> Orszáczky Miklós (1948–2008) a Syrius együttes frontembere, 1973-tól Ausztráliában élt és alkotott zenészként.

<sup>31</sup> A Syrius együttes 1970 és 1973 aktív formációja a magyarországi progresszív rock és fúziós zene meghonosítója. Tagjai: Orszáczky Miklós, Ráduly Mihály, Veszelinov András, Pataki László és Baronits Zsolt alapító.

<sup>32</sup> Tátrai Tibor (1952) Kossuth-díjas gitáros.

<sup>33</sup> Az USA által létrehozott Szabad Európa Rádió a hidegháború alatt híreket és információkat közvetített a keleti blokkban.

És mikor kinyitottuk a hangfalat, beleszagoltunk, és azt mondtuk: „Istenem, érzed? Ez a nyugati levegő egészen más!”

**Wagner Sára:**

A „Csucusu” becenevet kitől kaptad?

**Csuha Lajos:**

Béla nevezett el így. A *Turpi úrfi* című rajzfilmben volt egy Csucusu nevű kandúr. Emlékszem, Zenthe Ferenc<sup>34</sup> volt a hangja.

**Wagner Sára:**

Rövid ideig tartott a Sakk-Matt.

**Csuha Lajos:**

1969 szilveszteréig. Béla tudatosan készült rá, tovább akart lépni, és úgy érezte, ez a megoldás. Ezt többször említette. Hiszen a Cream, a legnagyobb példakép is feloszlott 1968-ban. Nem volt harag, csendben készült mindenki a saját jövőjére. Az új ember Som Lajos<sup>35</sup> volt. Vele képzelte el a következő zenekarát. Ez lett a Tűzkerék.<sup>36</sup> Mi Miklós Tibor ötletére már a Korong együttest alakítottunk. Az első bemutatkozó vidéki bulinkon, a legnagyobb csodálkozásunkra igen nagyszámú közönség várt minket. Mint kiderült, a plakátra Tűzkorong együttes volt nyomtatva. Nyomdahiba volt. Tévedésből összevonták a két együttes nevét, és a közönség Bélát várta. Mi a saját dalainkat játszottunk, teljesen más stílusban, mint a Sakk-Matt. Végighallgatták a koncertet, miután tisztáztuk a félreértést. Épségben hazaértünk...

**Wagner Sára:**

A Korong együttesben maradtál, pedig hívtak a Tűzkerékbe.

**Csuha Lajos:**

Igen. Már megvolt a Korong, mikor megjelent nálunk Béla Som Lajossal. Hívtak a Tűzkerékbe, de sejtettem, miért. Nekem volt jó minőségű énekfelszerelésem... Hát ennyi. Dancsák Gyula<sup>37</sup> házi dalszerzőnk mellett, Miklóska és én is írtunk dalokat. Volt pár rádiófelvételünk, és az egyik dal bejutott az 1972-es táncdalfesztiválra. Ez volt a *Menj el, szólt a lány*. Úgy éreztük, sinen vagyunk. És akkor Miklós Tibi azzal a hírrel állított be egy nap, hogy Gábor Ila<sup>38</sup> énekesnő előadásában hallott egy dalt, Mária Magdolna dalát, a *Jézus Krisztus Szupersztár*ból,<sup>39</sup> és rögtön beleszeretett. A dalba. A nyersfordítás elkészült, megírta sorban a dalok magyar szövegét, és csak ültünk, hallgattuk ezt a fülbemászó, dallamos rockzenét, és olyan érzésünk volt, mintha mindig is erre vártunk volna. És közben megismertük Jézus történetét.

**Wagner Sára:**

Hogyan nézett ki ez az előadás?

---

<sup>34</sup> Zenthe Ferenc (1920–2006) Kossuth-díjas színész, a Nemzet Színésze.

<sup>35</sup> Som Lajos (1947–2017) rockzenész, basszusgitáros, a Tűzkerék, a Neoton és a Taurus zenekarok tagja.

<sup>36</sup> A Tűzkerék rockzenekar, ami 1970-ben alakult meg. Alapító tagjai Radics Béla, Som Lajos és Váradi László.

<sup>37</sup> Dancsák Gyula gitáros, együttese a Korong, a Kárpátia és a Febris.

<sup>38</sup> Gábor Ila (1941–2019) színésznő.

<sup>39</sup> A *Jézus Krisztus Szupersztár* angol rockopera, Andrew Lloyd Webber és Tim Rice alkotása.

**Csuha Lajos:**

Azonnal kialakultak a szerepek, Miklóska Lajos lett Júdás, Harmath Berci Heródes, Bódy Magdi,<sup>40</sup> aki játszott velünk a Korongban is, Mária Magdolna. Póka Balázs<sup>41</sup> Pilátus, jómagam pedig Jézus. Három gitárral és dobbal adtuk elő, billentyűs nélkül. Eljátszottuk az E épületben. Orszáczky Miklós konferált fel minket, és bizony nagy siker volt.

**Wagner Sára:**

Mi volt a tervetek a *Szupersztárral*?

**Csuha Lajos:**

Tibi elhívta az Operaház és az Operett színház rendezőit, Békés Andrást<sup>42</sup> és Vámos Lászlót,<sup>43</sup> hogy hallgassák meg. Az ígéret az volt, hogy előadhatjuk az Operett zsebszínházában. Behívtak minket a rádióba egy riportra, ott derült ki, hogy elmarad a beszélgetés, mert letiltották a zenekart. Miklós Tibor a pártközpontig ment el, ahol kedvesen közölték vele, hogy „na, ezt nem”. A Táncdalfesztivál plakátján már ott volt a Korong együttes neve a fellépők között, ezért így csak a tévé előzetes műsorából hagytak ki minket. Nem tudom, igaz volt-e, hogy zengett a *Jézus Krisztus Szupersztár* a templomokban, de a táncdalfesztiválra bejutott dalunkat jól lepontozták. Az volt a szokás, hogy a fesztivál után rendeztek a dalokból egy ORI-műsort. Hát mi abból is kimaradtunk.

**Wagner Sára:**

Ez nagy csalódás volt?

**Csuha Lajos:**

Azt hittük, hogy a *Szupersztárral* bejárjuk az országot, és nagyot kaszálunk. Helyette padlóra kerültünk, és ha Kazán István<sup>44</sup> nem vesz minket oda, az akkor nemrég alakult Bartók Ifjúsági Színházba,<sup>45</sup> akkor nem is tudom, mi lett volna velünk.

**Wagner Sára:**

De mégis, a *Szupersztárt* részben siker is övezte.

**Csuha Lajos:**

Még párszor eljátszottuk, ha hívtak. Például voltunk Csopakon, Rényi Tamás<sup>46</sup> villájában, ahol sok ismert ember és híres színész előtt énekeltünk belőle részleteket, mondhatni titokban, de nem hiszem, hogy akkor bármi is titokban tudott maradni... Aztán felhagytunk ezekkel a fellépésekkel, hiszen lett elég dolgunk abban színházban, ahová szeretettel befogadták a zenekart.

---

<sup>40</sup> Bódy Magdi (1953) énekesnő, a Generálban énekelt.

<sup>41</sup> Póka Balázs (1947) operaénekes.

<sup>42</sup> Békés András (1927–2015) Kossuth-díjas rendező, érdemes és kiváló művész.

<sup>43</sup> Vámos László (1928–1996) Kossuth-díjas rendező, érdemes és kiváló művész.

<sup>44</sup> Kazán István (1924–2005) kétszeres Jászai Mari-díjas rendező.

<sup>45</sup> A Bartók gyerekszínházat 1961-ben alapították, 1974-től Budapesti Gyermekszínháznak nevezték és már középiskolás korosztály számára is készültek darabok.

<sup>46</sup> Rényi Tamás (1929–1980) Balázs-Béla díjas filmrendező, forgatókönyvíró, érdemes művész.

**Wagner Sára:**

A Bartók Színházban több ifjúsági darabot is írtatok a Korong együttessel?

**Csuha Lajos:**

Igen, többek között Mesterházi Lajos<sup>47</sup> *A férfikor* című művéből készült színdarabot zenésítettük meg, Kárpáthy Gyula<sup>48</sup> eseményjátékát, *A perbe fogott diákot* és a Janikovszky Éva<sup>49</sup> szövegét alapul vevő *Trallala és Lallalát* 1973-ban. Sajnos ez sem volt hosszú életű.

**Wagner Sára:**

Ez volt a Rock Színház előtörténete.

**Csuha Lajos:**

Miklós Tibi ki is talált egy nevet: Korong-Rock-Porond. 1975-ben az új zenei vezetők nem tetszett, amit csináltunk, mert szerintem nem voltunk kellően képzettek. Mégis, a zenekar története folytatódott. Felfelé buktunk. Átkerültünk az Operett Színházba.

**Wagner Sára:**

Milyen darabokban játszottatok?

**Csuha Lajos:**

Akkoriban divat volt, hogy a zenekart egy adott ponton betolták, hogy eljátsszon egy dalt. Gyulai Gál Ferenc<sup>50</sup> *Rongybabájában* játszottunk először. Aztán ott maradtunk mint színházi zenészek, és lekerültünk a zenekari árokba. Játszottunk *a Veronai fiúkban*, vagy az új Illés-együttes<sup>51</sup> *Egy fiú és a tündér* című zenés darabjában. Tibi kitalálta, hogy Rejtő-könyvek alapján ír egy darabot, aminek az lett a címe, hogy *Az ellopott futár*. Miklós Tibor első felesége, Várhegyi Terike,<sup>52</sup> aki ekkor az Operettben játszott, lett az előadás főszereplője, és mi írtuk a zenéjét. Inkább dalszerzők voltunk, Körmendi Vilinek eljátszottuk majd lekottáztuk a dalokat, de a hangszerelést már ő készítette. Zoltán Pál<sup>53</sup> volt a dramaturg, aki jó barátja lett a zenekarnak, és Tibi sokat tanult tőle a zenés színházról.

**Wagner Sára:**

Ez az a mű, amit te is jegyeztél. „Pop-krimiként” utaltak rá a korabeli sajtóban. Ekkor már voltaképp tudatosak voltak a műfaji címkézésben annak ellenére, hogy a sajtó a „musical” és a „rockopera” kifejezéseket felváltva használta ugyanazokra a művekre.

**Csuha Lajos:**

Inkább zenés darabnak mondanám, de szerintem a „pop-krimi” találó kifejezés rá.

---

<sup>47</sup> Mesterházi Lajos (1916–1979) József Attila-díjas író.

<sup>48</sup> Kárpáthy Gyula újságíró, dramaturg.

<sup>49</sup> Janikovszky Éva (1926–2003) Kossuth-díjas író.

<sup>50</sup> Gyulai Gál Ferenc (1915–2009) zeneszerző és karnagy.

<sup>51</sup> Az Illés népszerű beatzenekar, 1957-ben alapították. Tagjai Illés Lajos, Szörényi Levente, Bródy János, Szörényi Szabolcs és Pásztory Zoltán. 1973. november 2-án Illés Lajos feloszlatta az együttesét. A csapat Illés Lajoson kívül teljesen átalakult, az együttesbe került Jenei Szilveszter (gitár, ének), Papp Tamás (dob, ütők), Selmeczi László (basszusgitár, ének), Serfőző Anikó (ének) és Kiss Ernő Pál (ének). A korábbi sikereket azonban nem sikerült elérni, bár az 1977-es Metronóm fesztivált a *Hogyha egyszer* című dalukkal megnyerték.

<sup>52</sup> Várhegyi Teréz (1945–2011) színésznő.

<sup>53</sup> Zoltán Pál (1921–1975) színész, rendező és dramaturg.

**Wagner Sára:**

Mikor volt a bemutató?

**Csuha Lajos:**

1977-ben. Nemrég előkerült egy műsorfüzet fotókkal. Az egyik képen ott van Széki József,<sup>54</sup> aki az 1980-ban a margitszigeti szabadtéri moziban bemutatott *Evitának* a koreográfusa volt, és sokszor fellépett a Rock Színházzal is mint színész. *Az ellopott futárt* Sík Ferenc<sup>55</sup> rendezte. Bár sok előadást megért, nem nyerte meg mindenki tetszését néhány jelenet. Képzeld el, hogy van egy koporsó az Operettszínház színpadán, rajta a felirat „Ész Lajos élt 54 évet”, és siratóasszonyok járkák körbe. De aki ezt túlélte, az jól szórakozott. Ezt biztosan tudom, hiszen az zenekari árokból hallottam a nevetéseket és a tapsokat. A bemutatón Honthy Hanna<sup>56</sup> is ott volt, de a szünetben távozott. Bár utólag, küldött nekem egy Honthy-díjat<sup>57</sup> – mondhatnám viccesen.

**Wagner Sára:**

Már itt megmutatkozik az a szerzői szándék, ami a Rock Színház műsorpolitikáját is jellemezte.

**Csuha Lajos:**

Az az érdekes, hogy Miklós Tibi és a Várkonyi Mátyás, a színház alapítói csak egyetlen darabot írtak közösen, a *Sztárcsinálókat*. Utána Várkonyi Béres Attilával<sup>58</sup> dolgozott, Miklós Tibi pedig a Kocsák Tiborral<sup>59</sup>.

**Wagner Sára:**

*A férfikor*, amiben ugyancsak szerzőként is közreműködöttél, miről szolt?

**Csuha Lajos:**

Mesterházi Lajos<sup>60</sup> műve több évtizeden át párhuzamosan követi két fiatal művész életét, az egyikük a hatalomnak hódol be, a másik viszont a saját útját járja, és hű marad az elveihez. Volt egy érdekes és szép jelenet. A Horthy-rendszerben egy börtön udvarán sétálnak a rabok és énekelnek, majd pár évvel később ugyanaz a jelenet csak már a Rákosi-rendszer alatt, és éneklük ugyanazt a dalt. És akkor újra hallottuk: „Na, ezt nem”. Finomítani kellett rajta.

**Wagner Sára:**

Mi történt veletek ezután?

**Csuha Lajos:**

A Korong együttesnek vége lett, mindenki ment a maga útján. Abban az időben irodalmi műsorokban játszottam, például Gábor Ilával és Sasvári Sándorral.<sup>61</sup> Volt kubai és szovjet

---

<sup>54</sup> Széki József (1946–2018) Jászai Mari-díjas színész.

<sup>55</sup> Sík Ferenc (1931–1995) Kossuth-díjas rendező, érdemes és kiváló művész.

<sup>56</sup> Honthy Hanna (1893–1978) Kossuth-díjas színésznő.

<sup>57</sup> A Honthy-díj a Budapesti Operettszínház által kezdeményezett elismerés.

<sup>58</sup> Béres Attila (1946) író, költő. Színházi munkái között szerepel *A bábjátékos* és a *Rock Odüsszeia*.

<sup>59</sup> Kocsák Tibor (1954) Erkel Ferenc-díjas zeneszerző.

<sup>60</sup> Mesterházi Lajos (1916–1979) Kossuth-díjas író.

<sup>61</sup> Sasvári Sándor (1957) Jászai Mari-díjas színész, a Rock Színház társulatának tagja.

műsor is. Játszottunk a Szovjetunióban a magyarok építette gázvezeték állomásain. Közben Ladányi Mihály<sup>62</sup> költő és Somhegyi György<sup>63</sup> színész irodalmi műsorát kísértem gitáron.

**Wagner Sára:**

Milyen műveket zenésítettél meg?

**Csuha Lajos:**

Többek között Ladányi Mihály-, Apáti Miklós-<sup>64</sup>, Karinthy Frigyes<sup>65</sup>-verseket.

**Wagner Sára:**

Mit csináltál még ekkoriban?

**Csuha Lajos:**

Például 1976-ban egész nyáron Balatonszemesen játszottam a Vigadó étteremben egy zenekarban. A hetvenes évek végén keresett meg Miklós Tibor, hogy megalakul az Európa együttes,<sup>66</sup> Cserhádi Zsuzsa<sup>67</sup> kíséző zenekara. Egy lemez is megjelent, rajta a *Boldogság, gyere haza!* című híres dallal a Dancsák Gyula–Miklós Tibor szerzőpárostól. Máté Péterrel<sup>68</sup> és Cserhádi Zsuzsával egy hosszú turnéra mentünk. Hatalmas élmény volt a két kiváló énekessel fellépni. Aztán jött az *Evita*.<sup>69</sup> Tíz előadásra megszerezték a jogokat.

**Wagner Sára:**

Hogyan emlékszel erre az időszakra?

**Csuha Lajos:**

Ott kezdődött minden, hangszer nélkül a színpadon énekelni-táncolni. Harminchárom évesen. Egy nyáron át próbáltunk a szigeten, aztán jöttek az előadások. Amikor vége lett, ígéretet kaptunk, hogy lesz folytatás. Megalakul a Rock Színház. Elmentem újságosnak. Majdnem egy évig ott dolgoztam, amikor valóban hivatalosan megalakult. Igen, a KISZ, a Kommunista Ifjúsági Szövetség karolta fel a társulatot. Dolgoztunk, tanultunk és kaptunk fizetést, bár játszóhelyünk nem volt. A megtúrt kategóriából átkerültünk a támogatottba. Hogy miért? Talán mert sok fiataalt vonzott ez az akkor még új zenés műfaj, és jónak látták ellenőrzött keretek között tartani és támogatni. A Rock Színházban komoly munka folyt. Jeszenszky Endre<sup>70</sup> óráira jártunk táncot tanulni, Végvári Tamás<sup>71</sup> tanította a színészmesterséget, Montágh Imre<sup>72</sup> volt a beszédtanár. 1986-ban ismét elénekelhettem Jézus szerepét, majd Heródest, később Pilátust is, de már nem csak három gitárral kísérve. Igazi nagy zenekar játszott az árokban. 1987-ben, a *Nyomorultak*ban Thenardier szerepét játszottam Szombathy Gyulával kettős szereposztásban.

---

<sup>62</sup> Ladányi Mihály (1934–1986) költő.

<sup>63</sup> Somhegyi György (1939–2021) színművész.

<sup>64</sup> Apáti Miklós (1944–2016) József Attila-díjas költő, újságíró.

<sup>65</sup> Karinthy Frigyes (1887–1938) író és költő.

<sup>66</sup> Az Európa rockegyüttes, nem azonos az Európa Kiadóval.

<sup>67</sup> Cserhádi Zsuzsa (1948–2003) énekes.

<sup>68</sup> Máté Péter (1947–1984) énekes.

<sup>69</sup> Az *Evita* Andrew Lloyd Webber és Tim Rice brit szerzőpáros által írt musical, amely 1976-ban jelent meg lemezen.

<sup>70</sup> Jeszenszky Endre (1925–2008) a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjével kitüntetett táncos, koreográfus.

<sup>71</sup> Végvári Tamás (1937) Jászai Mari-díjas színész, érdemes és kiváló művész.

<sup>72</sup> Montágh Imre (1935–1986) gyógypedagógus, logopédus, a Színház- és Filmművészeti Főiskola docense.

Akkor kaptuk a „színész 1” minősítést a *Nyomorultakban*<sup>73</sup> nyújtott alakításért négyen, akik zenészként kerültünk a társulathoz: Vikidál Gyula,<sup>74</sup> Sasvári Sándor, Makrai Pál<sup>75</sup> és én.

**Wagner Sára:**

A hatvanas-hetvenes években is ott voltál egy adott alternatív közegben a Sakk-Mattal, majd egy évtizeddel később szintén az adott korszak alternatív szcénájában.

**Csuha Lajos:**

Ez nem volt tudatos, így alakult. A *Sztárcsinálók* volt az igazi indulás ezen a pályán a színháznak és nekem is.

**Wagner Sára:**

Komoly szereped volt több saját darabban is, így például *A bábjátékosban* vagy *A krónikásban*. De ott volt a *Farkasok* vagy a *Hamlet*, a *deviáns* is.

**Csuha Lajos:**

*Farkasok* és *Üvöltés*. Az egyik táncjáték volt, amivel a társulat Finnországban díjat is nyert. Egy atombomba-támadás utáni elvadult világról szólt, Várkonyi Mátyás remek, elektronikus hangszerekre komponált zenét írt. A *Hamletet* Katona Imre rendezte, aki az *Evitának* és *A bábjátékosnak* is a rendezője volt. Katona Imréhez<sup>76</sup> – aki az Egyetemi Színpadnak volt a vezetője (Gropius Társulat) és nagyra becsülöm a munkásságát, sokat köszönhetek neki – tartozik még egy szomorú történetem. Megbízott a *Hamlet* után, hogy *A brémai muzsikosokhoz* írjak zenét, a meglévő dalszövegekre. Elmentem bemutatni a dalokat, mindenkinek tetszett, de a társulat tagjai nem tudtak megegyezni ki melyik állatot játssza, így aztán ott a szemem előtt összevesztek, és feloszlott a Gropius Társulat.<sup>77</sup>

**Wagner Sára:**

A *Sztárcsinálók*at tartják az első rockoperának. Az *ellopott futárt* például milyen műfajba sorolnád?

**Csuha Lajos:**

Szerintem is a *Sztárcsinálók* az első magyar rockopera. 1981-ben volt a bemutató Győrben. Mint már említettem, Az *ellopott futár* inkább egy zenés játék, de nem tiltakoznék, ha musicalnek neveznék is.

**Wagner Sára:**

A zenés színház magyarországi megteremtésében és fejlődésében igen fontos szerepet töltesz be.

---

<sup>73</sup> A *Nyomorultak* (*Les Misérables*) Victor Hugo francia író híres regénye, amelyből musical is készült.

<sup>74</sup> Vikidál Gyula (1948) Liszt Ferenc-díjas énekes, színész, a P. Mobil frontembere.

<sup>75</sup> Makrai Pál (1945) zenész, színész, az Atlasz, az Apostol, a Korál és a Kormorán együttes tagja. A Rock Színház társulatának tagja 1981 és 1996 között.

<sup>76</sup> Katona Imre (1943) rendező és dramaturg.

<sup>77</sup> A Gropius Társulat kísérleti színházi csoport, amely munkája 1983-ban indult el, 1986-tól a Rock Színház tagozata.

**Csuha Lajos:**

Olyan csavar vagyok, aki kicsit előre vitte. Nem erre készültem, de onnantól kezdve, hogy gitár került a kezembe, és el kezdtem énekelni, tudtam, hogy valami ilyesmit kéne csinálni, de nem tudtam, hogy mit. Hiába próbálom megfogalmazni jobban, mindig valahogy sodródtam az árral, és úgy éreztem, hogy nem szabad oldalra kimenni, és megsértődni, amikor valamivel bajom volt. Éreztem, hogy ezen a pályán kell maradnom.

**Wagner Sára:**

Mit jelentett, vagy mit jelent neked a siker?

**Csuha Lajos:**

Siker... Talán azt, amit a beszélgetés elején említettem. A kis angyalföldi srác bámulja a két Latabárt a *Csárdáskirálynő*-ben, és most itt vagyok.

**Wagner Sára:**

Amit szerettetek volna, azt meg tudtátok csinálni a Rock Színházzal a Kádár-korszakban.

**Csuha Lajos:**

Akkor, ha igazi színházat, játszóhelyet kaptunk volna... Béres Attila, a költő olyan szépen megírta *A bábjátékos*-ban: „Majd egy fényes nagy színházban őszintén cseng a szó, és a rivaldában új kabátban áll az igazgató... És a bársonyszékből úgy ünnepel a nép... Ehhez foghatót úgyse látott még.” Aztán 1996-ban Szinetár tanár úr<sup>78</sup> átvette a megszűnt társulat egy részét az Operettszínházba. Tízen a mai napig itt vagyunk.

**Wagner Sára:**

Lázadásnak tartod a Rock Színház munkásságát?

**Csuha Lajos:**

Ezt én nem éreztem. Inkább azt mondanám, utat nyitottunk valami újnak, hogy minél hamarabb élvezzük ezt a csodát, mert az tud lenni, ha jól csinálják, és ezt a műfajt, amit azóta rengeteg tehetséges fiatal művel. És mi ehhez nagyban hozzájárultunk. És míg a Sakk-Matt idején csak beszippanthattuk azt a „nyugati levegőt” a hangfalból, a Rock Színházzal bejártuk fél Európát. A *Szupersztár* betiltásától eljutottunk idáig, és ez nagy dolog.

**Wagner Sára:**

A rendszerváltást követően vannak olyan munkáid, amelyeket kiemelnél?

**Csuha Lajos:**

Már a rendszerváltás után játszottam az *István, a király*-ban<sup>79</sup> az egyik magyar urat, amivel kint voltunk a sevillai világkiállításon. Azután jött a Bíró szerepe a *Sakk*<sup>80</sup> című musicalben. És az Elisabeth, Grünne grófja már az Operettben.

---

<sup>78</sup> Szinetár Miklós (1932) Kossuth-díjas és kétszeres Jászai Mari-díjs színész, rendező, forgatókönyvíró, érdemes és kiváló művész.

<sup>79</sup> Az *István, a király* 1983-as rockopera, Szörényi Levente és Bródy János munkája.

<sup>80</sup> A *Sakk* című musical, amelynek a svéd ABBA együttes két tagja szerezte a zenéjét a nyolcvanas évek elején. Az Arizona Színházban Felkai Tamás rendezésében 1992-ben mutatták be.

**Wagner Sára:**

Érzel különbséget a Rock Színház és az Operettszínház szerepeid között? *Rómeó és Júlia*,<sup>81</sup> *Elfújta a szél*,<sup>82</sup> *Mozart*<sup>83</sup> és sorolhatnám azokat a híres és a közönség által igen kedvelt műveket, amelyekben szerepeltél és szerepelsz.

**Csuha Lajos:**

A Rock Színházban ugyanúgy játszottam karakter szerepeket, az Operettszínházban csak folytattam ezt. A *Rómeó és Júliában* Capulet szerepét vagy Grünne grófot<sup>84</sup> ugyanúgy jelentős szerepnek érzem. Változtam, ahogy múlnak az évek, és ennek megfelelően a szerepek is változtak. Ha hiányérzetem lenne, a szinkron stúdiókban, mindig rám találnak a jó kis szerepek. És ha valaki nem szeret színházba járni, és mégis megismer az utcán, az azért van, mert húsz évvel ezelőtt én voltam Garas professzor az *Argo*<sup>85</sup> című filmben. És a legnagyobb siker, hogy van egy fiam, egy lányom és két unokám. Ők majd tovább viszik azt a nevet, amit én tízévesen kaptam, és ami talán megváltoztatta az előre megírt sorsomat.

---

<sup>81</sup> A *Rómeó és Júlia* William Shakespeare drámájából készült musical.

<sup>82</sup> Az *Elfújta a szél* Margaret Mitchell amerikai író regénye, amely 1936-ban jelent meg.

<sup>83</sup> A *Mozart!* Michael Kunze és Sylvester Levay osztrák musicalje.

<sup>84</sup> Grünne gróf Sylvester Lévy *Elisabeth* című darabjának egyik szereplője. Ez volt Csuha Lajos első szerepe az Operettszínházban.

<sup>85</sup> Az *Argo* 2004-ben bemutatott akcióvígjáték, Árpá Attila rendezte.